„CSONKA" OLIMPIA – MOSZKVA, 1980

Pankovits Patrik

Összefoglaló:

A tanulmány célja, hogy áttekintést adjon arról, hogyan jelent meg a magyar és a nemzetközi médiában, valamint a sajtóban az 1980-as olimpia előkészítése, közvetítése és visszhangja. A levéltári források feltárásával bemutatható, milyen utasításokat fogalmazott meg a magyar politikai vezetés a kiutazó riporterek számára, amelyekben az is szerepelt, miről tudósíthattak, miről nem. A keleti blokk médiája propagandisztikusan, sikerként értékelte a játékokat, az olimpia eszméjének győzelmét ünnepelte. A nyugati média sokkal kritikusabb volt, kevésbé értékelte az olimpia jelentőségét, a körülményekről elismerően szólt, és utólag önkritikát is gyakorolt a bojkottal kapcsolatos döntés miatt. Az események bemutatásánál a teljesség igénye nélkül válogattunk a média és a sajtó dokumentumaiból.

Kulcsszavak: 1980-as olimpia, bojkott, propaganda, keleti sajtó, nyugati sajtó, magyar sajtó, Magyar Rádió Sportosztály, Magyar Televízió Sportosztály

Abstract:

The purpose of this study is to present the operation of the Hungarian press, the operation of the Sport editorial office of the Hungarian Radio and the operation of the Sport editorial office of the Hungarian Television Sport editorial office during the 1980 Olympics. Due to the peculiarities of the Kádár regime, there had to be instructions and requests that the participating reporters had to mention in the broadcast – and inevitably what they should omit. In those days, the principles and instructions had a major impact on the quantity, quality and content of the broadcasts. In this study I would like to introduce the factors and their effects. Since no similar study has been conducted previously on this topic, in this dissertation I provide an overview based on the original source documents. In addition, the reminiscences of the reporters at the 1980 Olympics play a significant role in this study.

Keywords: 1980 Summer Olympics, 1980 Summer Olympics boycott, Eastern Bloc media and propaganda, Hungarian press, Magyar Rádió Sport Editorial Office, Magyar Televízió Sport Editorial Office

Bevezető

Az 1980-as nyári olimpiai játékoknak, hivatalos nevén a XXII. nyári olimpiai játékoknak Moszkva adott otthont 1980. július 19. és augusztus 3. között. Máig ez az egyetlen olyan olimpia, amelyet Kelet-Európában tartottak, s 2008-ig az egyedüli,[1] amelyet szocialista országban rendeztek. Moszkva nem először pályázott az ötkarikás játékok megrendezésére: négy évvel korábban, az 1976-os olimpiára is jelentkezett, azonban a kanadai Montreal a második szavazati körben 41-28-re legyőzte. Az 1980-as olimpiára a szovjet főváros mellett Los Angeles is pályázott. Elsöprő többséggel, 39-20 arányban választották Moszkvát 1974-ben, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság bécsi kongresszusán.

A XXII. nyári olimpiai játékokon mindössze 80 nemzet sportolója vett részt, 1956 óta nem vett részt ilyen kevés ország az olimpián. Az alacsony részvételi arány a szovjetek afganisztáni bevonulásának következtében kialakuló bojkott eredménye volt.

1979 őszén Hafizullah Amin[2] puccsot hajtott végre a kabuli kormány ellen, és a káosz miatt a Szovjetunió úgy határozott: intervenciót indít Afganisztánba a belpolitikai helyzet stabilitására. Moszkvában aggódtak amiatt, hogy a polgárháborúban a fundamentalisták győzelme esetén a forradalom a közép-ázsiai szovjet tagköztársaságokra is átterjedhet, ezért 1979 decemberében a szovjet csapatok bevonultak az országba. *„A szovjet vezetésnek számolnia kellett azzal: az intervenciónak az olimpiai játékokra is kiható következménye lehet"*[3] – vélte Franz Nitsch sporttörténész. Jimmy Carter, az Amerikai Egyesült Államok elnöke megpróbálta rávenni a Nemzetközi Olimpiai Bizottság tagjait: rendezze más város az ötkarikás játékokat, vagy halasszák el – a bizottság azonban elutasította ezeket a javaslatokat.[4] Végül az elnök 1980 januárjában egy hónapos ultimátumot adott a Szovjetuniónak csapatai kivonására.

Az NSZK-ban is óriási viták zajlottak a bojkottról. A német *ARD*[5]

---

1 2008. augusztus 8-ától – augusztus 24-éig tartották Kína fővárosában, Pekingben a hivatalosan 29., ténylegesen (az elmaradt olimpiai játékok miatt) 26. újkori olimpiát.

2 Hafizullah Amin (1929–1979) afgán forradalmár. 1979-ben megdöntötte a kabuli kormányt, és Afganisztán elnöke lett. 1979-ben a szovjet csapatok bevonulása során megölték. Encyclopædia Britannica, https://web.archive.org/web/20150520224629/http://www.britannica.com/EBchecked/topic/20639/Hafizullah-Amin (letöltés dátuma: 2022. 07. 11.)

3 40 Jahre nach dem Olympia-Boykott 1980 – ARD Sportschau, 2020. május 15.

4 „Als hätte ich das wichtigste Gefecht meines Lebens verloren". Welt.de, 2020. május 15. https://www.welt.de/geschichte/article207998147/Olympia-Boykott-1980-Als-haette-ich-das-wichtigste-Gefecht-verloren.html (letöltés dátuma: 2020. 10. 26.)

5 Az ARD (Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland, magyarul: Német Szövetségi Köztársaság Regionális Közszolgálati Médiumainak Munkaközössége) 1950-ben alapított, a regionális közszolgálati médiumokat tömörítő szövetség. Fő, országosan terjesztett csatornája a Das

(Das Erste) közszolgálati televízió „*Sport Inside*" c. műsora 2020-ban emlékezett vissza a 40 éves bojkottra, s felidézték az akkori eseményeket. Ebből kiderül, hogy Helmut Schmidt akkori kancellár számára nem sok választás volt: mivel Németország megosztott volt (NSZK és NDK), a kancellár 1980. március eleji washingtoni látogatása során Jimmy Carter amerikai elnök ellentmondást nem tűrően kért szolidaritást és támogatást a nyugatnémetektől. A nyugatnémet sportolók hiába tiltakoztak 1980 januárjában Dortmundban fáklyás felvonulással a politika sportba való beavatkozása miatt, s harcolt Thomas Bach (jelenleg a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke) a sportolók nevében, hiába volt nézeteltérés a nyugatnémet olimpiai sportszövetségi elnök és a Nemzetközi Olimpiai Bizottság nyugatnémet küldöttje között a bojkott kérdésében, a végén kiderült: a döntés kizárólag politikai lehet.[6]

A szovjet csapatok végül nem vonultak ki Afganisztánból – ezért elkerülhetetlenné vált a bojkott. 1980. március 21-én Jimmy Carter bejelentette: az Amerikai Egyesült Államok nem vesz részt a XXII. nyári olimpiai játékokon. „*»Megértem, hogy mit éreznek […], de amit teszünk, azzal megvédjük az olimpia szellemét és minőségét, nem pedig elpusztítjuk azt«*", vigasztalta sportolóit az elnök.[7] Mindeközben a nyugatnémet parlament elfogadta a bojkotthoz való csatlakozást. „*Azt hiszem, ha az amerikaiak nem a bojkott mellett foglalnak állást, mi sem ezt tesszük*" – fogalmazott Gerhart Baum akkor nyugatnémet belügyminiszter, s azt is elmondta: a kancellár és a kormány számára fontosabb volt az Amerikai Egyesült Államokkal való szövetség, mint a sportolók érdeke. „*A német kormány a döntést nem könnyű szívvel hozta meg. Épp ellenkezőleg: mi tudjuk, hogy milliók keserednek el keleten és nyugaton egyaránt amiatt, hogy a fejlemények miatt e döntés meghozatala elkerülhetetlenné vált*" – fogalmazott a parlamentben Helmut Schmidt. Végül a Német Olimpiai Bizottság 1980. május 15-én a rá nehezedő politikai nyomás hatására bejelentette a bojkotthoz való csatlakozást.[8] „*Ahogy a szavazás következett, a pulzusom még magasabbra emelkedett, mint egy finálében*" – emlékezett vissza Alexander Pusch nyugatnémet vívó, olimpiai címvédő. „*Teljesen összetörtem. Úgy éreztem, életem egyik legfontosabb ütközetét elvesztettem*"[9] – idézte fel a szomorú napot a *Welt*nek. A nyugatnémet sportolók emellett tisztában voltak azzal

Erste (a köznyelvben ARD-ként is hivatkoznak rá). Finanszírozása az 1950-es évek óta a mai napig is a háztartásonként kötelezően fizetett előfizetési díjból (mai nevén: Rundfunkbeitrag) és reklámbevételekből áll.

6 40 Jahre nach dem Olympia-Boykott 1980 – ARD Sportschau, 2020. május 15.

7 Tarján M. Tamás: Carter amerikai elnök bejelenti a moszkvai olimpia bojkottját. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1980_marcius_21_carter_amerikai_elnok_bejelenti_a_moszkvai_olimpia_bojkottjat/ (letöltés dátuma: 2022. 07. 22.)

8 40 Jahre nach dem Olympia-Boykott 1980 – ARD Sportschau, 2020. május 15.

9 „Als hätte ich das wichtigste Gefecht meines Lebens verloren." Welt.de, 2020. május 15.

is, hogy keletnémet kollégáik harcba szállhattak a dicsőségért: az NDK – a keleti blokk országaihoz hasonlóan – részt vett az ötkarikás játékokon.

A bojkotthoz végül további 65 ország csatlakozott, a fent említetteken kívül pl. Japán, Kanada, Dél-Korea. Ugyanakkor pár nyugati ország ellenszegült a politikai nyomásnak: Nagy-Britannia, Franciaország, Hollandia, Spanyolország és Olaszország sportolói is részt vettek az ötkarikás játékokon.

A bojkottról szóló tudósítások a magyar és a nyugati médiában

Magyarországon az *MTI* anyagaiban nyíltan támadta az Egyesült Államokat. *„Hodding Carter, tovább szítva a washingtoni propagandaháborút imperializmussal vádolta a Szovjetuniót és azt állította: nem zárható ki a lehetőség, hogy további szovjet támadásokra kerül sor Afganisztán után."*[10] Emellett az *MTI* részletes francia lapszemlét is közölt. Ebből kiderül, hogy *L'Humanité* c. lapban Marcel Zaidner, a Francia Központi Bizottság tagja tiltakozik a bojkott ellen. A szintén francia *Le Monde* vezércikkben foglalkozott a bojkottal. *„Nem a kormányokra, hanem a nemzeti olimpiai bizottságokra tartozik, hogy kik vesznek részt az olimpián"*, írták, és hozzátették, hogy a bojkotthoz szerintük igen kevés ország csatlakozna. A bojkott gondolatát egy másik francia lap, a *Le Figaro* is bírálta: *„Megygyilkolni a sportot a nemzetközi politika oltárára dobott áldozatként hiábavaló lenne, és semmiben sem változtatná meg bolygónk sorsát."*[11] Egy későbbi, február 20-ai hírben pedig az olasz kommunista párt lapját, a *L'unitá*t idézték, mely szerint Carter nyomása az olasz sportbarátokat nem „ingatja meg".[12] Az *MTI* emellett közölte Hovard Parsons amerikai professzor a *TASZSZ* szovjet hírügynökségnek adott nyilatkozatát is, melyben a tudós kijelentette: *„Az Afganisztánnak nyújtott szovjet katonai segítséget ürügyként felhasználva Washington megpróbálja meghiúsítani a fegyverkezési verseny megfékezésére tett erőfeszítéseket, és igyekszik megrontani az amerikai–szovjet kapcsolatokat."*[13] Az *MTI* természetesen Leonyid Brezsnyev nyilatkozatát is részletesen szemlézte: a Szovjetunió vezetője ürügynek tartja a bojkottot, mivel szerinte Afganisztánban semmilyen orosz intervenció nem történt. Brezsnyev szerint *„minél inkább csökkennek az imperializmus lehetőségei arra, hogy uralkodjék más országok és népek fölött, annál dühödtebben reagálnak erre a fejleményre az imperializmus legagresszívabb, leginkább rövidlátó képviselői"*.[14] Emellett az *MTI* beszámolt azokról a

[10] MTI, Washington, 1980. január 14.
[11] MTI, olimpia – francia sajtó, 1980. január 16.
[12] MTI, olimpia – 1980. február 20.
[13] MTI, Amerikai tudós – Carter, 1980. január 16.
[14] MTI, Brezsnyev nyilatkozata, 1980. február 20.

kezdeményezésekről is, amelyek egy „ellenolimpia" megrendezését támogatták a moszkvai olimpiával egy időben.

A magyar újságcikkekben is tiltakoztak az elzárkózás ellen. „A bojkott az olimpia halálát jelentené – Tiltakozik a sportvilág" – ezzel címmel jelent meg a *Népszabadság* 1980. január 19-ei számának cikke. Ebben többek között a svéd, a kanadai és a finn olimpiai bizottság elnökeinek állásfoglalásait összegezték, és az *MTI*-hez hasonlóan a francia lapok bojkottot támadó cikkeinek lényegét foglalták össze. A cikk megemlíti az NSZK olimpiai bizottsága elnökének a moszkvai olimpiát támogató nyilatkozatát is (végül az NSZK nem vett részt az ötkarikás játékokon).[15] A *Magyar Nemzet* 1980. február 2-án „Állásfoglalások az olimpiai bojkott ügyében" című cikkben hírügynökségi jelentésekre hivatkozva számolt be arról, mely országok támogatják és melyek ellenzik a bojkottot.[16] A *Népszava* a *DPA* nyugatnémet hírügynökség anyagát idézte, amely 135 nemzetközi olimpia bizottság tagjai közül 50-et kérdezett meg az amerikai elnök javaslatáról, és *„a megkérdezett ötven nemzeti olimpiai bizottság közül szinte mindegyik a moszkvai olimpián való részvétel mellett szállt síkra"*.[17]

Az olimpia politikai jelentősége Magyarországon

A moszkvai olimpia közvetítésének fontosságára már az olimpia előtt háromnegyed évvel, 1979 októberében felhívta a figyelmet a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága (a továbbiakban MSZMP KB) határozata: *„1980-ban legnagyobb feladatunk a moszkvai olimpia versenyeinek közvetítése. Ennek sikeres lebonyolítása politikai jelentőségű, s a Sportosztályon kívül a TV társosztályainak hathatós támogatásával valósulhat meg. A közvetítés-sorozat természetesen egyszersmind a sportolás népszerűsítését is szolgálja. A nézők szórakozási igényét fokozott mértékben elégítheti ki a szombat–vasárnap délután, illetve este képernyőre kerülő összetett sportműsor. Ezt mind ez ideig anyagi, technikai és személyi bázis hiányában nem tudtuk megvalósítani. Tovább akarjuk folytatni azt a tevékenységet, amely az egészséges életmód érdekében széleskörűen ismerteti a testmozgást, a tömegsport lehetőségeit (Tévétorna, Természetbarát, Mozdulj! Mindent bele). Sportpolitikai irányvonalunkat változatlanul az MSZMP sportpolitikai határozatai szabják meg, valamennyi tevékenységünk ennek szellemében reali-*

---

15 A bojkott az olimpia halálát jelentené – Tiltakozik a sportvilág. *Népszabadság*, 1980. január 19. 12.

16 Állásfoglalások az olimpiai bojkott ügyében – *Magyar Nemzet*, 1980. február 2. 2.

17 A DPA felmérése – A sportvilág zöme elutasítja Carter olimpiabojkott-tervét. *Népszava,* 1980. január 26. 2.

zálódik."[18] 1980 májusában (tehát már a bojkott kihirdetése után) azonban az MSZMP KB Politikai Bizottsága legfontosabb feladatnak a XII. pártkongresszus anyagának feldolgozását tűzte ki célul: *„A kongresszusi anyagok feldolgozásával kapcsolatos politikai, ideológiai, agitációs és propagandamunka alapvető feladata, hogy erősítse a szocialista nemzeti egységet, mozgósítson az 1980. évi népgazdasági terv megvalósítására, a népgazdaság egyensúlyát javító konkrét cselekvésre, járuljon hozzá a munka becsületének növeléséhez, a közösségi szellem erősítéséhez, a szocialista hazafiság és proletár internacionalizmus elmélyítéséhez; segítse a bel- és külpolitikai események, folyamatok okainak és összefüggéseinek megértését.*"[19] Ebben a határozatban már nem esik szó a közelgő olimpia közvetítéseiről – feltehetőleg a politikai bizonytalanság játszott ebben szerepet.

A Magyar Rádió – ahogy 1936 óta mindig – 1980-ban is közvetített az olimpiáról. Ekkoriban a rádiónak még különleges, kitüntetett szerepe volt. *„Az olimpiák, világbajnokságok esetében a rádió jelenléte nélkülözhetetlen, különösen, ha az esemény távoli földrészeken zajlik, s az időkülönbség miatt a televízió csak késve, vagy a magas költségek miatt csak rövid összefoglalókban tudósíthat.*"[20] A XXII. nyári olimpiai játékokat napi 10–13 órában közvetítette a Magyar Rádió. A rádiós küldöttség létszáma 16 fő volt Moszkvában. A vezető kommentátor Szepesi György volt, az olimpia eseményeit rajta kívül Novotny Zoltán, Vass István Zoltán, Szűcs Ferenc, Kerekes András, Molnár Dániel, Peterdi Pál és Radnóti László tolmácsolásában hallhatták. A Magyar Rádió olimpiai adásainak vezető szerkesztője Roska Miklós volt, munkáját Bánkúti Gábor és Kovács Imre szerkesztők segítették. A közvetítések a két hét során állandó struktúrát követtek: a megnyitó ünnepséget 30 percben közvetítették (15:05–15:25, 18:40–18:50), s később a „Sporthírek" c. műsorban számoltak be róla. A második naptól (július 20.) reggelente óránként jelentkezett az „Olimpiai hírek" és az „Olimpiai híradó" című műsor. Előbbi 5, utóbbi 15 perben számolt be a nyári játékok eseményeiről. Kb. 17:30 körül kezdődtek meg az élő közvetítések a „Halló, itt Moszkva!" c. műsor keretein belül. Az élő adást a Hírek, illetve reklám szakította meg 18:30 körül. A közvetítések 21:00-tól 22:00 óráig mindennap tartottak. A közvetítésfolya-

---

18 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban MNL OL) – MSZMP Központi Szervei. Agitációs és Propaganda Bizottság iratai. – 1979. október 23. ülés, HU-MOL M-KS 288-41/333. ő. e. 21.

19 Az MSZMP KB Politikai Bizottságának határozata a XII. Pártkongresszus anyagának feldolgozására és határozata végrehajtásának megszervezésére, I. 3., 1980. május 13. In: Vass Henrik (szerk.): *A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1980–1985.* Kossuth Könyvkiadó, 1988. 13.

20 A hetvenes évek rádiója – A magyar rádiózás távlati terve 1980-ig. Magyar Rádió (jogutód: MTVA), 78.

mot minden este a kb. 22:15 körül kezdődő „Moszkva 80" c. műsor zárta, mely 20 percben összefoglalta az olimpia aznapi eseményeit.[21]

A Magyar Televízió is betartotta az 1979-es határozatot: kiemelten készült az olimpiára. Radnai János, a Magyar Televízió Sportosztályának vezetője 130 órányi közvetítést ígért.[22] A Magyar Televízió 1980. július 19-én helyszíni közvetítést adott a megnyitó ünnepségről. Július 20-tól az olimpia legvégéig, egészen augusztus 3-ig állandó műsorterv szerint közvetítettek. Az 1-es program 8:55-től jelentkezett az élő közvetítések első blokkja, „A XXII. Nyári Olimpiai Játékokról jelentjük", mely 13:00-ig tartott. Az élő közvetítések 15:55-től folytatódtak és 18:40-ig tartottak a TV1-en, amelyet a TV-torna követett. A „közvetítésfolyam" csak az 1-es programon szakadt meg, 18:40-től a TV2-n folytatódott egészen 20:55-ig: ekkortól ismét az 1-es program közvetített, egészen 23:00-ig.

A televízió csapatának moszkvai vezetője Radnai János volt, a riporterek Szőnyi János, Knézy Jenő, Dávid Sándor, Gyulai István, Pirigyi István, Regös Sándor, Szegő András, Tóth Károly, Vitray Tamás, Zsolt István voltak. A budapesti stáb vezetője Vitár Róbert volt, további munkatársak: Baló György, Bánó András, Murányi László, Szalay István és a vezető rendező, Mahrer Emil. A közvetítéseken szakértőként korábbi sportolók is közreműködtek: többek között Müller Kati, Bérczi István, Zsíros Tibor, Ipacs László, dr. Szabó Miklós, Csányi Raymund, Sákovicsné Dömölky Lídia és Kovács Attila.[23] De az MTV nem csak közvetítette, népszerűsítette is a testmozgást, sportolást: naponta kétszer jelentkezett a TV-torna az olimpia idején is.

A Magyar Televízió közvetítései mellett azok, akik az országhatár mentén éltek és rendelkeztek műholddal, a román, a csehszlovák vagy a jugoszláv televízió olimpiai adásaiba is belenézhettek. A *Szabad Föld* c. lap hetente közölte ezeknek az adóknak a műsorait.[24] A keletnémet DDR1 és DDR2 csatornák is közvetítették az ötkarikás játékokat.

Az olimpiai bojkotthoz csatlakozó nyugati országok adói mindösszesze összefoglaló műsorokat sugároztak késő esténként: így tett a nyugatnémet ARD és a ZDF[25] (előbbi a „Sportschau," utóbbi a „Das aktuelle Sportstudio" c. műsor keretein belül).[26] Az NBC[27] szintén nem közve-

---

21 MTVA Központi Irattár, kézirat.

22 A Rádió és a tévé segítségével minden fontos eseményen ott lehetünk – Tájékoztató az olimpiai közvetítési rendről. *Népszabadság*, 1980. július 5. 9.

23 Uo.

24 Külföldi TV-műsorokból. *Szabad Föld,* 1980. július 20. 22.

25 A ZDF 1963-ban indult német közszolgálati televízió. Finanszírozása (az ARD-hez hasonlóan) indulása óta a mai napig is a háztartásonként fizetett kötelező előfizetési díjból (Rundfunkbeitrag) és a reklámbevételekből áll.

26 Programm vom Samstag, dem 2. August 1980 – Retro-media TV. http://retro-media-tv.de/tvp/view_tag.php?tag=1980-08-02 (letöltés dátuma: 2022. 07. 20.)

27 National Broadcasting Company: amerikai kereskedelmi televízió.

títette a játékokat, az amerikai bojkottra hivatkozva. Érdekesség, hogy az addig minden olimpiát közvetítő BBC is csak összefoglaló műsorokat sugárzott, mivel nem tudott megegyezni az ITV-vel[28] a közvetítések arányos elosztásáról – ezért csak utóbbi közvetített.[29]

A megnyitó ünnepségről szóló tudósítások a magyar és a nyugati médiában

Az MSZMP KB 1980. június 14-én tartott ülésén úgy döntött: az ötkarikás játékok megnyitó ünnepségének közvetítésére szigorú szabályokat írt elő: *„A Titkárság megbízza Óvári Miklós elvtársat, hogy a KB Agitációs és Propaganda Bizottságának július 15-i munkamegbeszélésen az olimpiai játékokkal kapcsolatban dolgozzon ki eligazítást a sajtó számára."*[30] Emellett arra is tett javaslatot, hogy miként tudósítsanak a magyar sajtószervek a megnyitó ünnepségről: *„A Titkárság ajánlja, hogy az olimpiai játékok protokoll eseményeiről a hazai sajtószervek csak a megnyitó és a záró ünnepség alkalmával adjanak ki közleményt. Ebben a szovjet vezetők részvételén kívül csak a magyar párt és kormány képviseletében jelen lévő elvtársakat nevezzék meg. Kádár János elvtárs esetleges részvételét bejelentő közleményről külön szülessék döntés."*[31]

„Páratlan ünnepséggel megnyílt Moszkvában a XXII. nyári olimpia" – ezzel a címlappal jelent meg a *Népszabadság* 1980. július 20-ai száma.[32] A *Magyar Nemzet* címlapján a játékokat hivatalosan megnyitó vezető személye volt a fontosabb: „Leonyid Brezsnyev megnyitotta az olimpiai játékokat".[33] A *Népszava* hasonló címlappal jelent meg, mint a *Népszabadság*, azzal a különbséggel, hogy a megnyitó ünnepségről készített fotó mellett Leonyid Brezsnyev és Lord Killanin (a Nemzeti Olimpiai Bizottság elnöke) képe is feltűnt, valamint címlapon számoltak be arról, hogy a magyar vezetők meglátogatták a sportolóinkat.[34] Az *Új Magyarország* c. lap „Álláspontunk" rovatában a „Béke szimbóluma" címmel számol

[28] Independent Television: angol kereskedelmi televízió.

[29] Maggie Brown – Olympics TV coverage: ITV gave up the battle long ago The Guardian. https://www.theguardian.com/media/2012/aug/09/olympics-2012-tv-coverage (letöltés dátuma:

[30] MNL OL Jegyzőkönyv a Titkárság 1980. július 14-én megtartott üléséről. HU-MNL-OL-M-KS-288-07-06120.

[31] Uo.

[32] Páratlan ünnepséggel megnyílt Moszkvában a XXII. nyári olimpia – *Népszabadság*, 1980. július 20. 1.

[33] Leonyid Brezsnyev megnyitotta az olimpiai játékokat – *Magyar Nemzet*, 1980. július 20. 1.

[34] Színpompás ünnepség a Lenin-stadionban – Megkezdődött a moszkvai olimpia. Leonyid Brezsnyev nyitotta meg a játékokat – Magyar vezetők látogatása sportolóinknál. *Népszava*, 1980. július 20. 1.

be az olimpiai játékok megnyitójáról. Az első mondat így szólt: „*Győzött az olimpiai eszme a megcsúfolására szövetkezett erők felett.*"[35] A politikai lapok közé nem sorolható *Népsport* címoldalán nem a sporttartalom került előtérbe: a megnyitó ünnepség mellett külön hasábban idézték Leonyid Brezsnyev üdvözlő üzenetét a sportolókhoz, és szintén külön hasábban írtak a magyar sportvezetők látogatásáról.[36] A Magyar Rádió a megnyitó ünnepség estéjén – természetesen – Leonyid Brezsnyev mondatait idézte: az SZKP főtitkára július 18-ai üdvözletében *„elégedetten állapította meg, hogy valamennyi kontinens országainak többsége elküldte sportolóit Moszkvába, és reményét fejezte ki, hogy az olimpikonok találkozói a barátság és a kölcsönös megértés szellemében zajlanak majd le*".[37]

A megnyitó ünnepséget a helyszínről közvetítő Magyar Televízió közvetítése ugyanakkor nem volt teljesen tökéletes: Komlósi Gábor visszaemlékezése szerint ugyanis „már javában táncolt Misa mackó Moszkvában, s idehaza még mindig »fontos« híreket mondtak a Híradóban".[38] A nyugatnémet közszolgálati televízió azonban nem kapott eligazítást: az ARD hírműsorában, a *Tagesschau*ban a megnyitó ünnepségről készített beszámolóban egészen mást hangsúlyoztak, mint a magyar kollégáik: a szovjet állami televízió számára a legfontosabb Leonyid Brezsnyev „ünneplése" volt, az eredetileg 4 és fél órásra tervezett megnyitó csak 3 órán át tartott, mivel csak 80 nemzet sportolói vettek részt a játékokon, s arról is beszámoltak: 16 ország sportolói – tiltakozásul a szovjet intervenció miatt – az olimpiai ötkarikás zászlót lobogtatták sajátjuk helyett. Ráadásul 10 ország közülük úgy döntött, nem engedi részt venni a sportolókat a megnyitó ünnepségen. Hozzátették: a szovjet állami televízió a tiltakozó akcióról nem számolt be a közvetítés során (az adás rendezője szándékosan más vágóképeket használt), sőt: az élő közvetítésért is felelős televízió a 33, a megnyitó ünnepséget élőben sugárzó nyugati televízió számára is így sugározta az adást. A megnyitó összefoglalóját készítő riporter tudósítása végén megjegyezte: a szovjet vezetés aligha ilyen olimpiáról álmodott – a lózunggal ellentétben a sport mégsem a békét jelenti. A híradó műsorvezetője arról is beszámolt, hogy világszerte tüntetéseket szerveztek a Szovjetunió ellen a megnyitó ünnepséggel egy időben, a politikai okok miatt bebörtönzöttek szabadon bocsátását követelve.[39]

---

35 Álláspontunk – A béke szimbóluma. *Új Magyarország*, 1980. július 22. 2.

36 Felejthetetlen megnyitóval kezdődtek a XXII. nyári játékok – *Népsport*, 1980. július 20. 1.

37 A Kossuth Rádióban 1980. július 18-án 21:00-kor, 7. sorszámmal jelzett hír. Forrás és a felolvasó ismeretlen.

38 Komlósi Gábor: A tévéközvetítések fonákja és feneke. *Képes Sport*, 1988. szeptember 20. 6.

39 Eröffnung der XXII. Olympischen Sommerspiele in Moskau – ARD Tagesschau, 1980. július 19. https://www.youtube.com/watch?v=xZ_VWEB-RVM A tudósítás fordítása: „Moszkvai Lenin-stadion, 16 óra. Őt mutatta először a szovjet televízió, és az

A brit *The Guardian* is kritikus hangvételt ütött meg tudósításaiban – annak ellenére, hogy Nagy-Britannia részt vett a játékokon. „Little shame and less Olympic glory" – ezzel a címmel jelent meg 1980. július 19-én az olimpia megnyitó ünnepségéről szóló szerkesztőségi írás, melyben ez olvasható: *„Az Egyesült Államok és Nyugat-Németország nélkül számos verseny veszítette el már »ízét«. Moszkva nem lesz tragédia a Szovjetunió-nak, de diadal sem. A nyugati bojkott kiszámítható eredményt hozott: felfordulást, holtpontot, egy gól nélküli döntetlent."*[40]

„Egy percig se siránkozzunk azért, hogy nem teljes az olimpia mezőnye!"

A moszkvai olimpia közvetítéseinek hangvételére bizonyos mértékben rányomta a bélyegét a bojkott. *„Az alapeszme az volt, hogy nem kell tudomást venni arról és hangsúlyozni, hogy ez nem egy komplett olimpia"* – emlékezett vissza Vitray Tamás sportriporter. *„Természetes, hogy el kellett mondani, hogy ki a világcsúcstartó, ki nyerte meg az előző olimpiát. De mindazt, amit a riporter akkor feladatának tekintett, azt mindent ugyanúgy kellett közölni, csak ugyanúgy benne voltak azok, akiknek az országai nem voltak jelen. Nem lehetett unos-untalan magyarázni, de az nyilvánvaló volt, hogy nincs itt."*[41] A Magyar Televízió közvetítéseit a Magyar Rádió „egészítette ki". Riportere, Vass István Zoltán így emlékezett: *„A mi dolgunk,*

ő feladata volt a XXII. Nyári Olimpiai Játékok megnyitása: a szovjet államfő és pártfőtitkár: Leonyid Brezsnyev. A megnyitó ünnepséget a Bolsoj Színház egykori rendezője, Joszif Tumanov rendezte – ám rövidesen a megnyitó forgatókönyvét is átírta a politika. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság 156 országa közül 81 vesz részt a játékokon, ezért az eredetileg 4,5 órás megnyitó ünnepséget 3 órára kellett rövidíteni. A 81 országból 16 a megnyitó ünnepségen tiltakozott a szovjetek afganisztáni intervenciója ellen: ők saját nemzeti zászlajuk helyett az ötkarikás zászlóval vonultak fel. További 10 ország pedig úgy döntött, nem vesz részt a megnyitó ünnepségen, csapataik helyett mindössze zászlóvivőjüket küldték. A szovjet televízió élő televíziós közvetítésében – melyet 33 nyugati televízió is „átvett" – a tiltakozó akciókat nem mutatták: helyette az országok nevét és zászlóikat láthatták a nézők. A legnagyobb küldöttségű csapat a Szovjetunió után az NDK, 2000 keletnémet szurkoló a helyszínen követte végig a megnyitót. »A XXII. Nyári Olimpiai Játékokat ezennel megnyitom« – jelentette ki Brezsnyev. A szovjet kosárlabdázó Szergej Belov meggyújtotta az olimpiai lángot. De hiába a színpompás díszlet: már a megnyitó ünnepség megmutatta, ez nem az az olimpia, amelyet a szovjet vezetés szeretett volna – hiszen ellentétben a mottóval: a sport nem béke." (letöltés dátuma: 2022. 07. 15.)

40 Little shame and less Olympic glory – *The Guardian*, 1980. július 19. https://www.theguardian.com/world/1980/jul/19/russia.fromthearchive (letöltés dátuma: 2022. 07. 15.)

41 Interjú: Vitray Tamás sportriporterrel 2017. január 20-án. Készítette: Pankovits Patrik. (Az interjúalanyok hozzájárultak az interjúk tudományos tanulmányban történő felhasználásához.)

kvázi a Magyar Rádió dolga – és a Magyar Televíziót is bízvást említhetem itt – az volt, hogy egy percig se siránkozzunk azért, hogy nem teljes az olimpia mezőnye. Hiszen emlékezetes, hogy a szovjetek afganisztáni bevonulása miatt egy sereg nyugati ország visszalépett. Ennek következtében aztán némely sportág mezőnye – enyhén szólva is – foghíjas volt. Amiben mi, magyarok jók voltunk, azok tulajdonképpen nem különösebben. Éppen ezért a Magyar Rádió – ha úgy tetszik – közvetítéseinek hangvétele nem volt különösebben nehezen megszabható, megállapítható; többé-kevésbé a szokott formákat kellett hoznunk – tettük ezt könnyebben azért is, mert a magyar sportolók azokban a sportágakban, ahol tulajdonképpen jelen voltunk és szerepeltünk, akár így, akár úgy, hozták volna a teljesítményüket. Természetesen néhány olyan sportág akadt, amiben nagyon visszás, sőt komikus lett volna, ha nagyon lelkesedünk – mondjak egy példát: a kosárlabda például, ahol köztudomásul az amerikai és a szovjet csapat ősi rivalizálása jegyében zajlottak a tornák, s vagy egyik vagy másik nyerte az olimpiai aranyat. Tehát nálunk különösebb megszorítás nem volt."[42]

De arra ügyelniük kellett a sportriportereknek, hogy bizonyos dolgokról ne beszéljenek. *„Ugyanakkor arra – hát nem volt erre utasítás, de – nagyon is ügyelnünk kellett, hogyha egy mód van rá, akkor ne adjunk hangot annak, amit egyébként tapasztaltunk […] Egy sportriporter nemcsak sportriporter, hanem – mondjuk a klasszikus szónál maradva – riporter (to report = jelentem), tehát jelentett. Nekünk akkor be kellett volna arról is számolni, hogy – példának okáért – a seremetyjevói repülőteret akkora bővítették – tehát az úgynevezett Seremetyjevó 2-t az olimpiára készítették el. Beszámolhattunk volna arról, hogy azt a németek építették úgy, hogy – legjobb tudomásom szerint – még a nyersanyagok egy részét is Németországból hozták, nehogy a korrupció és az esetleges lopások miatt, anyagproblémák miatt a repülőtér ne működjön megfelelően, vagy hibakorrekcióval kelljen szórakozniuk"* – emlékezett Vass István Zoltán. A körülményekről, az ellátásbeli különbségekről sem szabadott szót ejteni. *„Ugyancsak nem számoltunk be arról, hogy az ellátásbeli differenciák milyen hihetetlenül látványosak voltak. A szovjet közellátás – enyhén szólva is – siralmas volt. Amikor példának okért valaki az utcán látott egy spárgaszalagot körbefonva lóbálni az emberek kezében, akkor csodálkozva nézett: hát ez meg mi? Megérdeklődtem, s kiderült, hogy WC-papírt osztogattak, s arra a spárgára fűzték fel a megszerzett zsákmányt. Látványos volt. Az üzleteket feljavították, az ellátás jobb volt, de még így is fényévnyire volt attól a pompától, s attól az ellátástól, amit például akár a sportolók, sportvezetők, akár az újságírók kaptak. A Kozmosz szállóban az ebéd és a reggeli – enyhén szólva – fényűző volt, a sajtóközpontban, az étkezdében a kaviártól kezdve a lazacon át mindent lehetett kapni."* A rádiópor-

[42] Interjú: Vass István Zoltán sportriporterrel 2017. január 12-én. Készítette: Pankovits Patrik.

ter szavait megerősítették a sportolók is. „*Mindent megkaptunk*" – mesélte Magyar Zoltán olimpiai bajnok tornász a Magyar Televízió „Hogy volt!" c. műsorában 2010-ben. „*Az olimpia egy nyitott dolog volt. Minden szolgáltatást, amire szükségünk volt, mindent megkaptunk. Az érdekes volt, hogy a kerítésen kívül mindezt nem kapták meg az emberek […] Ha valakit be tudtak hozni egy kerítéssel beljebb, az már óriási dolog volt.*"[43] Ezzel Szalma László távolugró is egyetértett. „*Én utána voltam a szöuli és a barcelonai olimpián, így tudom összehasonlítani: semmiféle hiányt nem szenvedtünk. A kulturális rendezvényekben is ugyanolyan színvonalú volt: a falun belül minden megvolt, ami a következő olimpiákon is.*"[44]

A közvetítésekben a politikai jellegű témákat is kerülni kellett, de a sportról kötöttségek nélkül lehetett beszélni. „*Nyugodtan szabadjára engedhettük a fantáziánkat, amíg a sportról volt szó. De semmi másról tulajdonképpen nem, ne is beszéljünk másról. Akár arról, hogy a Nagy Felebarátság erősödik vagy nem erősödik, nem, erről különösebben nem*" – idézte fel Vass István Zoltán.[45]

Magyarországon a sajtó az olimpiai közvetítésével elégedett volt. „*A feladat súlya, jelentősége olykor görcsössé merevíti még a felszabadultakat is, kapkodóvá gyötri a nagy nyugalmúakat, bizonytalankodóvá fokozza le a máskor magabiztosakat. A megnyitó ünnepség színpompájának televízióbeli látványa, s az első versenyek közvetítése láttán úgy tetszik, az itthonról kiküldött tudósítók és az itthon maradt kommentátorok egyelőre győzik erővel, ízléssel, tehetséggel a reájuk bízott nagy feladatot*" – írták a *Népszava*ban.[46]

Az olimpia értékelése a magyar és a nyugati médiában

A moszkvai olimpia különösebb incidens nélkül zajlott le. A Magyar Televíziót tudósító sportriporter, Vitray Tamás szerint „*a szovjetek a lelküket kitették, hogy bebizonyítsák: ilyen olimpia még nem volt. És azzal, hogy nem ment el harmincvalahány ország… kész, teljesen mindegy volt. A körülmények jók voltak, nagyon jók. Rettenetes pénz ment el, de nem számított – a legjobbat akarták.*"[47] Akkori kollégája, Baló György szerint: „*Sportközvetítés volt végig. Annyi volt – ami természetes, de messze nem mindig valósul meg –, hogy lehetőség szerint minél rövidebb ideig legyen a stúdiónál a műsor, s amint lehet, kapcsoljunk helyszínt vagy helyszíneket. Ez szerintem*

43 Hogy volt! – Moszkva, Los Angeles – Két fél olimpia. M2, 2010. 12. 11.
44 Uo.
45 Interjú: Vass István Zoltán i. m.
46 Lőcsei Gabriella: A Televízió műsoráról – Olimpiai közvetítések. *Népszava*, 1980. július 23. 4.
47 Interjú: Vitray Tamás i. m.

sikerült."[48] Hasonlóan emlékezett Gallov Rezső újságíró is. „*Ennek az olimpiának óriási jelentősége volt szovjet szempontból. Ők egyszerűen nem tévedhettek, nem követhettek el hibát abban a szituációban. Ezért 100%-os biztonságra törekedtek. Ne felejtsük el: abban az időben a Szovjetunió határát átlépni nem volt egyszerű dolog egy utazónak sem. Az egész hadsereg az olimpia rendelkezésére állt az építkezéseket, a rendezést, a biztonságot is beleértve. A lakosságot is parancsszóval kiutasították Moszkvából, hogy ne akadályozzák a közlekedést, így megritkult a népesség az olimpia néhány hetére*"[49] – mesélte a „Hogy volt!" c. műsorban.

Valamennyi napilap dicsérte a moszkvai játékokat. „*A XXII. nyári olimpián a béke, a megértés és a barátság szelleme érvényesült*" – írta *Népszabadság* 1980. augusztus 5-én. A címlapon megjelent cikk ugyanakkor nem felejtett el „odaszúrni" a bojkott miatt távol maradt nyugatiaknak: „*Nemcsak a sport szeretete örömünk forrása, amikor megállapítjuk: az olimpiai mozgalom győztesen, sértetlenül került ki abból a nagy teherpróbából, amelynek a XXII. olimpia előtt a Fehér Ház és néhány, ezt az álláspontot támogató kormány alávetette.*"[50] A *Magyar Nemzet* – a záróünnepség mellett – idézte Buda István államtitkár szavait is: „*A moszkvai olimpia a béke, a népek közötti barátság, a munka és a szervezettség diadala volt.*"[51] Emellett a lap olvasói tudósítást olvashattak olimpikonjaink hazatéréséről és ünnepi fogadásáról is. Szőnyi János, a *Szabad Föld* tudósítója a hangulatot „olimpiainak" nevezte, amelyen „a versenyzők, vezetők, turisták jól érzik magukat, elégedettek, a versenyláz vérbeli, magasfokú".[52] A szervezéssel, a lebonyolítással, a magyar szerepléssel elégedett volt a magyar közvélemény. „*Sikeres szereplésünk feltételei között csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk a szocialista országok között első ízben Moszkvában megrendezett nyári olimpiai játékok házigazdáiról, az olimpiai előkészítéséről, megszervezéséről és lebonyolításáról. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a szervezőbizottság a legmagasabb szinten biztosította az eredményes versenyzés valamennyi feltételét, felülmúlva ebben a korábbi olimpiákat*" – nyilatkozta Borbándi János, a Miniszertanács elnökhelyettese a *Népszavá*nak.[53] A közvetítésekkel az MSZMP Központi Bizottságában is elégedettek voltak: „*A magyar olimpiai csapat a montréálinál jobb, a hagyományokat megközelítő eredményekkel teljesítette a célkitűzéseket, összességében megfelelően szerepelt. Versenyzőink döntő többsége megfelelő küzdőképességet, fegyelmezett magatartást tanúsított, a csapat jó közösséget alkotott. […]*

---

48 Interjú: Baló Györggyel 2017. február 21-én. Készítette: Pankovits Patrik.

49 Hogy volt! – Moszkva, Los Angeles – Két fél olimpia. M2, 2010. 12.11.

50 Pintér István: Olümpiász. *Népszabadság*, 1980. augusztus 5. 1.

51 A magyar sport előrébb lépett – Buda István nyilatkozata. *Magyar Nemzet*, 1980. augusztus 5. 6.

52 Moszkva, 1980. – Szőnyi János jelenti. *Szabad Föld,* 1980. július 27. 20.

53 Hazaérkeztek Moszkvából a magyar olimpikonok. *Népszava*, 1980. augusztus 5. 6.

Az olimpia eseményeiről a sajtó, a rádió és a tv tárgyilagosan, közmegelégedésre tájékoztatta a lakosságot. A technikai feltételek biztosításában közreműködő magyar vállalatok, szakemberek kivívták a rendező ország, a nemzetközi sportszervezetek és a nézők elismerését."[54]

A nyugati média egyik része továbbra is kritikus maradt: az *ARD* „Tagesthemen" c. hírháttérműsora a záróünnepségről készített tudósításában megjegyzi: a szovjetek által rendezett olimpián a győztesek győzelme „fájdalmas", mivel sokan távol maradtak az ötkarikás játékoktól, s az amerikai, a nyugatnémet és japán nézőknek a sportcsúcsteljesítmények látványa keserű szájízzel „vegyített". A tudósításban azonban szót ejtettek a pozitívumokról is: *„Az olimpia a szovjet társadalom óriási sikere egy másik aspektusból: nem csak a sportolók, a tagállamok vezetői is dicsérték a szovjet vendégszeretetet, az ellátás színvonalát. Az olimpiai falut a valaha volt legjobbnak tartják. Ennyire sok dicsérő szót ritkán hallanak a szovjetek. A tudat, hogy a Szovjetunió vendéglátó lehetett és jól helytállt, legalább annyira büszkévé teszi a szovjeteket, mint sportolóik sikerei"* – állt a tudósításban.[55] Emellett a riport a szovjet emberekről is szót ejtett, akiknek az olimpia egy új, eddig ismeretlen élethelyzetet teremtett: a nyugati állampolgárokkal való találkozás lehetőségét. *„A nyugati látogatókkal való beszélgetések örök élmény marad mindannyiuk számára"* – tudósította a televíziót a helyszínről Harald Brand riporter. Hozzátette: *„A fiatalok élvezik leginkább ezeket a napokat: ennyire nyitott a Szovjetunió sosem volt"* – s eközben a televíziót nézők egy Boney M-pólóban feszítő fiatalembert láttak a képernyőn. A tudósítás a két világ találkozását „jelenítette meg".[56] Voltak ugyanak-

---

54 MNL OL – Magyar Szocialista Munkáspárt KB Közigazgatási és Adminisztratív Osztálya – Jelentés a Politikai Bizottságnak a XXII. nyári olimpiai játékokról és a magyar csapat szerepléséről – Budapest, 1980. november 28 – KAO/387/11/1980.sz.

55 ARD Tagesthemen – Olympia bericht, 1980. augusztus 3. https://www.youtube.com/watch?v=9s5antSNe8g (letöltés dátuma:

56 Uo. A tudósítás fordítása: „Még azok is, akik kevésbé érdeklődtek a nemzeti pátosz és az olimpiai játékok iránt, megtalálták számításukat: pl. a Gombai Áruházban a termékkínálat sokkal nagyobb volt, mint egy normális időszakban. Itt, a stadionok melletti standokon olyan dolgokat vásárolhattak, amelyekért normál esetben sokat kellett várniuk, vagy melyekről eddig csak hallomásból tudtak. Különösen igaz ez a 2 millió, vidékről naponta fővárosba ingázóra, kik eddig csak szűkös kínálatból vásárolhattak. Most esernyőket vehettek, melyek ritka luxusnak számítanak itt – hála az olimpiának.
Legalább annyira büszkévé tette a szovjet polgárokat a tudat, hogy jó vendéglátók voltak, mint sportolóik eredményessége. A rendező ország rengeteg költött arra, hogy mind a sportolók, mind a szurkolók minél kellemesebben érezzék magukat. Ideiglenesen megemelték vidéken a napi fejadagot is – de a moszkvaiak nem siránkoztak emiatt. Nagyobb részük fontosabbnak tartotta a kapcsolatfelvételt a külföldiekkel – ez nehezen, de kivitelezhető volt. Így emelkedett ki ez a moszkvai kávézó ideiglenesen – itt „jött létre" egy csipetnyi nemzetközi atmoszféra. Az alkalmi beszélgetések során érintkeztek a világgal, s hálásak voltak, hogy hozzájutottak olyan információkhoz, amelyekre a mindennapok során nincs lehetőségük. A nyugati állampolgárokkal való beszélgetés egy olyan érzés, amely sokak számára maradandó élmény. A moszkvai fiatalok ki-

kor önkritikus tudósítások is: a *Neues Deutschland* c. lap erősen kritizálta a bojkottot: *„A nyugati országok bojkottjának semmilyen következménye nem lett. […] Az eredménylista alapján egyértelműen kijelenthető a szovjet országok győzelme. Az Egyesült Államok, az NSZK és Japán kormányának nem sikerült egyességre jutnia a Szovjetunió ellen szankciók kérdésében. Ezért a nyereség kevésbé volt érzékelhető a Moszkva elleni demonstrációkon."*[57] Gerhart Baum akkori német belügyminiszter maga is elismerte később: nem volt jó ötlet a bojkott. *„Ezzel a döntésünkkel a független sportnak okoztunk kárt, és megfosztottuk sportolóinkat a játékokon való részvételtől. Semmilyen hatást nem értünk el ezzel. Csak kárt okoztunk" – mondta a „Sport Inside"* c. műsorban.[58]

Összegzés

A XXII. nyári olimpiai játékok megítélése és az azokról való tudósítások ellentétesek voltak a szocialista országok és nyugati országokban. A magyar sajtó cikkei pozitív hangvételűek voltak, az olimpia jelentőségét mi sem jelezte jobban, mint hogy a megnyitó ünnepségről a legfontosabb napilapok *(Népszabadság, Magyar Nemzet, Népszava)* a címoldalon számoltak be. A magyar sajtó az olimpia eszméjének győzelmét ünnepelte.

A bojkottról beszámoló cikkeknél is észrevehető az egyoldalú megközelítés: a magyar lapok jellemzően a hozzánk ideológiailag közel álló és a bojkottot ellenző pártok, vélemények megjelenítését tartották fontosnak, az *MTI* azonban lapszemléiben a nyugati országok lapjainak álláspontjáról is beszámolt. A Magyar Rádió és a Magyar Televízió is – a többi szocialista blokk országához hasonlóan – kiemelten foglalkozott a nyári játékokkal, hiszen mindennap élő közvetítést adott az olimpia eseményeiről.

A nyugati országok sajtója viszont végig kritikusabb volt a moszkvai olimpiával: a tudósításokban kiemelt szerepet kapott a Szovjetunió elleni tüntetés, a kevés résztvevő és a Szovjetunió politikáját kritizáló hangnem. De a tudósítások emellett foglalkoztak a pozitívumokkal is, és a dicséretek sem maradtak el. Az ötkarikás játékok jelentőségét a nyugati sajtó nem túlozta el, sőt, saját országaik részvétele híján a Szovjetunió sikerét nem tekintették „teljesnek". Ugyanakkor volt olyan nyugati lap is, amely a bojkottot kritizálta annak eredménytelensége miatt. Az olimpiai bojkotthoz csatlakozó nyugati országok tévéadói emiatt az olimpiáról

használták ezeket a napokat: soha korábban nem volt ilyen nyitott a Szovjetunió – s belátható időn belül nem is lesz. Annál inkább sajnálták a moszkvaiak, hogy a nyugatiak nem használták ki jobban ezt a lehetőséget."

57 Proteste der westlichen Welt verpufften – Neues Deutschland, 1980. július 23.

58 40 Jahre nach dem Olympia-Boykott 1980 – ARD Sportschau, 2020. május 15.

csak napi pár órás összefoglaló műsorokban számoltak be, élő közvetítéseket nem adtak.

A szovjet propagandának viszont fájó tüske volt az Amerikai Egyesült Államok és a nyugati országok visszalépése a játékoktól. S bár több lap úgy írt az olimpia után, hogy *„az olimpiai játékok amerikai bojkottjának politikai eredménye a nullával egyenlő,"*[59] ám mint utóbb kiderült: mindez komoly következményekkel járt, amiért az 1984-es Los Angeles-i olimpián a Szovjetunió és a keleti blokk országai a távolmaradásukkal *„vettek revansot"*.

[59] *A Le Matin* című lap alapján: MTI Külföld, 1980. 08. 04., Barabás Miklós írása.